

Zadeva C-590/23

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

25. september 2023

Predložitveno sodišče:

Bundesgerichtshof (Nemčija)

Datum predložitvene odločbe:

14. september 2023

Tožeci stranki in revidenta:

CG

YN

Tožene stranke in nasprotne stranke v revizijskem postopku:

Pelham GmbH

SD

UP

Predmet postopka v glavni stvari

Kršitev avtorske in sorodnih pravic s prevzemom izsekov iz tujih fonogramov z vzorčenjem (*sampling*)

Predmet in pravna podlaga predloga

Predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU zaradi razlage člena 5(3)(k) Direktive 2001/29/ES o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali omejitvena določba glede uporabe v namene pastiša v smislu člena 5(3)(k) Direktive 2001/29/ES vsekakor obsega umetniško konfrontacijo z že obstoječim delom ali drugim referenčnim predmetom, vključno z vzorčenjem (*sampling*)? Ali za pojem pastiša veljajo omejitvena merila kot je zahteva glede humorja, posnemanja sloga ali poklona?

2. Ali je za uporabo „v namene“ pastiša v smislu člena 5(3)(k) Direktive 2001/29/ES potrebna ugotovitev namena uporabnika, da avtorskoppravno varovani predmet uporabi v namene pastiša, ali pa zadostuje, da je značaj pastiša razpoznaven tistemu, ki pozna uporabljeni avtorskoppravno varovani predmet in ki razpolaga z intelektualnim razumevanjem, potrebnim za zaznavo pastiša?

Navedene določbe prava Unije

Člen 5(3)(k) Direktive 2001/29

Navedene nacionalne določbe

Člen 51a Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz; zakon o avtorski in sorodnih pravicah, v nadaljevanju: UrhG)

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Glasbena skupina „Kraftwerk“, katere člana sta bila prva tožeča stranka in pravni predhodnik druge tožeče stranke, je leta 1977 izdala fonogram, na katerem je skladba „Metall auf Metall“. Druga in tretja tožena stranka sta skladatelja skladbe „Nur mir“, ki se je pojavila na fonogramih prve tožene stranke, izdanih leta 1997.
- 2 Tožeči stranki trdita, da so tožene stranke v elektronski obliki kopirale približno dve sekundi trajajoč vzorec (*sample*) z ritmično sekvenco skladbe „Metall auf Metall“ in ta vzorec z zaporednim ponavljanjem vključile v skladbo „Nur mir“, čeprav bi navedeno sekvenco lahko same zaigrale. S tem naj bi kršile njuno pravico, sorodno avtorski, katere imetnika sta kot proizvajalca fonogramov. Tožeči stranki sta od toženih strank med drugim zahtevali opustitev, posredovanje informacij in izročitev fonogramov za namen uničenja.
- 3 Deželno sodišče je tožbi ugodilo. Tožene stranke s pritožbo niso uspele. Na podlagi revizije toženih strank je bila zadeva vrnjena v ponovno odločanje pritožbenemu sodišču. Po tem, ko je bila druga pritožba ponovno zavrnjena in reviziji zoper to odločitev ni bilo ugodeno, je Bundesverfassungsgericht (zvezno ustavno sodišče, Nemčija) razveljavilo sodbi o reviziji in drugo sodbo o pritožbi ter zadevo vrnilo v ponovno odločanje predložitvenemu sodišču. Navedeno sodišče je v tretjem revizijskem postopku Sodišču Evropske unije (v nadaljevanju:

Sodišče) v predhodno odločanje predložilo vprašanja, na katera je to odgovorilo (sodba z dne 29. julija 2019, C-476/17). Senat je v okviru revizije toženih strank s tretjo sodbo o reviziji razveljavil odločitev pritožbenega sodišča in zadevo vrnil v ponovno obravnavo in odločanje pritožbenemu sodišču.

- 4 Pritožbeno sodišče je sodbo deželnega sodišča spremenilo tako, da sta toženim strankam naložena posredovanje informacij o številu proizvedenih in/ali dobavljenih fonogramov s skladbo „Nur mir“ v obdobju od 22. decembra 2002 do 7. junija 2021 in izročitev kopij teh fonogramov za namen uničenja ter je v tem pogledu ugotovljena njihova odškodninska obveznost; v preostalem je tožbo zavrnilo. Tožeči stranki z revizijo pred predložitvenim sodiščem še naprej uveljavljata svoje zahteve za obdobje po 7. juniju 2021. Tožene stranke predlagajo zavrnitev revizije.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 5 Uspeh revizije je odvisen od razlage člena 5(3)(k) Direktive 2001/29.
- 6 Pritožbeno sodišče je za obdobje po začetku veljavnosti člena 51a UrhG z dnem 7. junija 2021 zanikalo obstoj kršitve. Izhajalo je iz tega, da opustitveni zahtevek ni utemeljen in da pravici v zvezi s posredovanjem informacij in izročitvijo za namene uničenja in določitve odškodnine od 7. junija 2021 dalje nista (več) podani, ker naj bi bil prevzem ritmične sekvence iz skladbe „Metall auf Metall“ z vzorčenjem (*sampling*) pastiš v smislu člena 51a, prvi stavek, UrhG v različici, veljavni od tega datuma.
- 7 Revizija bo uspešna, če je pritožbeno sodišče nepravilno sklepalo, da je prevzem ritmične sekvence iz skladbe „Metall auf Metall“ z vzorčenjem (*sampling*) uporaba v namene pastiša, dopustna v skladu s členom 51a, prvi stavek, 1 UrhG v različici, veljavni od 7. junija 2021, tako da ne gre za kršitev pravic, sorodnih avtorski, ki jih tožeči stranki uveljavljata kot proizvajalca fonogramov ali izvajalca, in tudi ne za kršitev avtorske pravice prve tožeče stranke.
- 8 Pritožbeno sodišče po mnenju predložitvenega sodišča ni napačno uporabilo prava pri ugotovitvi, da gre za poseg v pravice tožečih strank kot proizvajalcev fonogramov in izvajalcev in da prevzeta ritmična sekvenca predstavlja avtorskoppravno varovano glasbeno delo.
- 9 V skladu s členom 51a, prvi stavek, UrhG je reproduciranje, distribuiranje in priobčitev objavljenega dela javnosti dopustno za namen karikature, parodije in pastiša. Ta določba se ustrezno uporablja za pravice, sorodne avtorski, ki jih imata izvajalec ter proizvajalec fonogramov.
- 10 S členom 51a UrhG je bil v nacionalno zakonodajo prenesen člen 5(3)(k) in (4) Direktive 2001/29, zato ga je treba razlagati v skladu s to direktivo.

- 11 Ker očitani prevzem ritmične sekvence ne izpolnjuje pogojev za karikaturu ali parodijo skladbe „Metall auf Metall“, je v obravnavanem sporu odločilno, ali je do očitane prevzema prišlo v namene pastiša v smislu člena 51a UrhG v povezavi s členom 5(3)(k) Direktive 2001/29.
- 12 Prvo vprašanje za predhodno odločanje: razjasniti je potrebno, ali omejitvena določba glede uporabe v namene pastiša v smislu člena 5(3)(k) Direktive 2001/29 vsekakor obsega umetniško konfrontacijo z že obstoječim delom ali drugim referenčnim predmetom, vključno z vzorčenjem (*sampling*), in ali za pojem pastiša veljajo omejitvena merila kot je zahteva glede humorja, posnemanja sloga ali poklona.
- 13 Pritožbeno sodišče ni sprejelo nobenih ugotovitev glede smisla pojma „pastiš“ glede na običajno jezikovno rabo v državah članicah Evropske unije. Razpon pomena pojma „pastiš“ glede na običajno jezikovno rabo v mnogih državah članicah seže od imitacije sloga do rekombiniranega aranžmaja ali novih kompozicij iz že obstoječega materiala tujega izvora. Pri tem je vsem pomenom, ne glede na to, kako različni so si med seboj v podrobnostih, očitno skupen referenčni značaj glede nečesa že obstoječega.
- 14 To, da je bil pastiš skupaj s parodijo in karikaturu urejen v omejitveni določbi, bi lahko govorilo v prid temu, da se pastiš, parodija in karikatura v bistvenem ujemajo. V skladu s sodno prakso Sodišča (sodba z dne 3. septembra 2014, Deckmyn in Vrijheidsfonds, C-201/13, točka 20) sta bistveni značilnosti parodije, prvič, da spominja na obstoječe delo, hkrati pa se od njega zaznavno razlikuje, in drugič, da ustvarja humor ali posmeh. Na drugi strani pogoj za parodijo ni, da bi morala kazati lastno izvirnost.
- 15 V skladu s tem je verjetno treba bistveno značilnost pastiša prav tako videti v tem, da spominja na obstoječe delo, da pa se hkrati od njega zaznavno razlikuje. Ali je bistvena značilnost pastiša poleg tega ta, da prav tako kot parodija in karikatura izraža humor ali posmeh, oziroma ali je njegova bistvena značilnost posnemanje sloga avtorskoppravno varovanega predmeta ali sklicevanje v obliki poklona, pa se na drugi strani zdi sporno. Člen 5(3)(k) Direktive 2001/29 je sicer zato, ker določa izjemo od pravic, opredeljenih v členih 2 in 3 navedene direktive, treba razlagati ozko, vendar pa mora razlaga dopuščati, da se ohrani praktični učinek tako načrtane izjeme in spoštuje njen cilj.
- 16 Iz cilja izjeme za „pastiš“ bi lahko izhajalo, da je treba šteti, da ta omejitvena določba vsekakor obsega umetniško konfrontacijo z že obstoječim delom ali drugim referenčnim predmetom, vključno z vzorčenjem (*sampling*), in da se ne zahtevajo nobeni nadaljnji omejitveni pogoji. Sodišče v tem pogledu napotuje na splošne cilje Direktive 2001/29, med katere spadata usklajevanje, ki pomaga uresničevati štiri svoboščine notranjega trga, ter tudi zagotavljanje pravičnega ravnotežja zlasti med pravicami in interesi avtorjev na eni strani in pravicami in interesi uporabnikov varovanih predmetov na drugi strani (glej sodbo C-201/13, točki 25 in 26).

- 17 V skladu s tem bi se morda lahko uporabila izjema za „pastiš“, kadar pride do umetniške konfrontacije z uporabljenim delom. Omejitev v zvezi s pastišem bi se lahko razumela kot splošna omejitev svobode umetnosti.
- 18 Pravice avtorjev, proizvajalcev fonogramov in izvajalcev v skladu s členoma 2 in 3 Direktive 2001/29 uživajo varstvo intelektualne lastnine v skladu s členom 17(2) Listine EU o temeljnih pravicah. Po drugi strani lahko uporaba del ali drugih varovanih predmetov v namene karikatur, parodij ali pastiša spada na področje varstva svobode izražanja ali svobode umetnosti. Tako je tu obravnavana tehnika „uporabe vzorcev“ (*sampling*), v skladu s katero uporabnik največkrat z uporabo elektronske opreme vzame vzorec iz fonograma in ga uporabi pri ustvarjanju novega dela, oblika umetniškega izražanja, ki je zajeta s svobodo umetnosti, varovano s členom 13 Listine EU o temeljnih pravicah.
- 19 Nemški zakonodajalec si je pri uvedbi nove omejitve v okviru člena 51a UrhG zamislil širok pojem pastiša, ki naj ob upoštevanju pravičnega ravnotežja med pravicami in interesi avtorjev in uporabnikov obsega zlasti prakse kot na primer vzorčenje (*sampling*), saj naj bi tehnike kulture, ki vključujejo citiranje, imitiranje in navezovanje, pomenile pomemben element medbesedilnosti in sodobnega kulturnega ustvarjanja in komunikacije na „socialnem spletu (*Social Web*)“.
- 20 Drugo vprašanje za predhodno odločanje: treba je tudi razjasniti, kdaj gre za uporabo v smislu člena 5(3)(k) Direktive 2001/29 „v namene“ pastiša. Po mnenju predložitvenega sodišča bi morala v tem pogledu zadoščati ugotovitev, da je uporaba v obliki pastiša razpoznavna tistemu, ki pozna uporabljeni avtorskoppravno varovani predmet in ki razpolaga z intelektualnim razumevanjem, potrebnim za zaznavo pastiša.
- 21 Vprašnji za predhodno odločanje sta upoštevni za odločitev. Prvo vprašanje za predhodno odločanje je glede na ugotovitve pritožbenega sodišča upoštevno za odločitev zato, ker skladba „Nur mir“ sicer spominja na prevzeto ritmično sekvenco iz skladbe „Metall auf Metall“, hkrati pa se od nje zaznavno razlikuje in pri tem niti ne posnema sloga prevzete ritmične sekvence iz skladbe „Metall auf Metall“ niti ne izraža humorja ali posmeha. Drugo vprašanje za predhodno odločanje je upoštevno zato, ker pritožbeno sodišče ni sprejelo nobenih ugotovitev glede namena toženih strank, saj je menilo, da ugotavljanje namena prireditelja, pri katerem gre za posnemanje ali poklon, ni potrebno.
- 22 Cilj pravičnega ravnotežja med pravicami in interesi se zagotavlja s členom 5(5) Direktive 2001/29. V skladu s tem naj se izjeme in omejitve, določene v členu 5 navedene direktive, uporabijo le v določenih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela ali drugega predmeta in ne vplivajo pretirano na legitimne interese imetnika pravic („tristopenjski test“). Glede na ugotovitve pritožbenega sodišča so ti pogoji v obravnavanem primeru izpolnjeni.